

vrienden van heverleebos en meerdaalwoud vzw

regionale milieu - en natuurvereniging

Provincie Vlaams brabant

Beroep tegen de vergunning 2022120927 ,
SWECO

Waversebaan 66
3001 Heverlee
Tel: 016 23 05 58
E-mail: infocentrum@vhm.be
Website: www.vhm.be

Leuven, 16 juni 2023

Betreft: werken t.b.v. rivier- en valleierstel en hoogwaterbeheer in de Dijlevallei

De VZW Vrienden van Heverleebos en Meerdaalwoud (VHM) beheert 300 ha natuur in het reservaat Doode Bemde, gelegen in het projectgebied van de werken onder dossier 2022120927 en is aldus rechtstreeks betrokken partij. De Doode Bemde zijn een Natura 2000 gebied met geldende habitat- en vogelrichtlijnen. Elke vergunning in het gebied zal daarom getoetst moeten worden aan zijn effecten op dit gebied en op de aanliggende ANB gebieden in de Dijlevallei met dezelfde status.

We erkennen de inspanningen van VMM voor een betere en gezondere natuur, we erkennen de inspanning gedaan om met VHM in gesprek te treden en betreuen het dat we, desondanks in beroep moeten gaan tegen de voorlopige goedkeuring van dit dossier.

We herhalen dat ons beroep niet gericht is tegen de werken an sich, maar tegen het ontbreken van een verdere bekkenwijde en regionale grensoverschrijdende uitwerking, ten gevolge waarvan alle lasten bij overstroming potentieel geconcentreerd worden in de meest gevoelige natuur met natuurschade tot gevolg. We begrijpen dat deze werken de overstromingsrisico's voor Leuven verminderen, maar stellen vast dat het kader om ook de effecten op de natuur te beperken onvoldoende uitgewerkt is.

We beseffen de complexiteit om te werken binnen een sterk gefragmenteerd politiek kader, maar dit kan geen argument zijn om de ogen te sluiten. Net omgekeerd, deze actie is net een oproep een globaal en bewust kader te ontwikkelen voor het opvangen van neerslag overschot en/of -pieken op een zo natuurlijk mogelijke wijze in de Dijlevallei ten zuiden van Leuven. Dit moet bewust door alle

vrienden van heverleebos en meerdaalwoud vzw

regionale milieu - en natuurvereniging

actoren in het gebied onderschreven worden, een soort 'blue deal'. Dit stelt immers alle actoren in dit stroomgebied niet vrij van het nemen van vele maatregelen voor wateropvang, noch kan dit gebied zomaar alles aan, er zijn grenzen van de draagkracht van het alluviaal ecosysteem.

In het antwoord op ons bezwaarschrift werden al onze bezwaren als ongegrond verklaard.

In dit beroepsschrift hernemen we onze bezwaren en duidingen, maar nu geschikt in volgorde van de antwoorden van de vergunningsaanvragen. De punten eerste tot en met vijfde bezwaar zijn de herneming van de samenvatting van onze bezwaren, dewelke we onveranderd en verder beargumenteerd opnieuw indienen. De punten zesde tot en met twaalfde bezwaar zijn in antwoord op de ongegrondheidsverklaring van elementen uit de duiding. Voor de originele tekst van deze duiding verwijzen we naar het eerst bezwaarschrift.

We verduidelijken bij elk punt waarom we de ongegrondheid van de bezwaren niet aanvaarden en het argument an sich opnieuw indienen als bezwaar of als bijkomende duiding.

Argumentatie in antwoord op en in volgorde van de geformuleerde argumenten voor ongegrondheid

Eerste bezwaar : om tot een goede hoogwatercontrole te komen zijn schuiven op de in totaal 7 aanvoerende waterlopen, mits correct gestuurd, een belangrijk hulpmiddel. Een schuif op een enkele van deze waterlopen plaatsen zal echter leiden tot lokaal sterk verhoogde milieudruk. We hebben bezwaar tegen een schuif op Leigracht in Neerijse plaatsen zonder dat hetzelfde gebeurt op de Marbaise en op de andere leigrachten waar die in de Dijle of zijriviertje uitmonden.

Door het feit dat er slechts twee schuiven voorzien worden, wordt er zeer expliciet afbreuk gedaan aan het principe van evenredige spreiding van de last van de overstromingen over de volledige overstroombare oppervlakte. Er wordt met name water langer vastgehouden in twee van de in totaal 15 komgronden die aanwezig zijn in de vallei van de Dijle tussen de taalgrens en Leuven. Niet toevallig zijn dat twee komgronden met momenteel de hoogste natuurwaarden. Het feit dat dit de twee grootste komgronden zijn en dus dat dit de meest effectieve maatregel zou zijn, doet opnieuw afbreuk aan het principe van spreiding van de lasten. Het klopt dat dit de meest effectieve maatregel is, maar grosso modo 60 % van de overige oppervlakte van de vallei wordt zo onderbenut, waardoor de negatieve ecologische impact in die zones sterk verhoogd wordt. In de ongegrondheidsverklaring stelt de indiener bovendien zelf dat het in principe mogelijk is om ook op andere parallelle afwateringsstelsels te knippen.

Tweede bezwaar : zonder duidelijke afspraken, ook over de regiogrenzen heen, rond de sturing van deze schuiven, blijven de risico's voor regelmatige en mogelijk blijvende ernstige natuurschade aan het door VHM beheerde natuurgebied en de aanliggende natuurgebieden onevenredig hoog

Wij erkennen het feit dat het de bedoeling is om beide schuiven te plaatsen en simultaan in te zetten. Echter, de locatie van de schuif op de Grande Marbaise ligt dan wel op Vlaanderen, een niet

vrienden van heverleebos en meerdaalwoud vzw

regionale milieu - en natuurvereniging

onaanzienlijk deel van de impact van het gebruik ervan zal zich op het Waalse gewest afspelen, waarbij Waalse gronden en mogelijks ook gebouwen op Waals grondgebied geïmpacteerd kunnen geraken. Wij stellen dat de simulaties van deze impact en het akkoord van de bevoegde diensten van het Waals gewest deel moeten uitmaken van de vergunningsaanvraag. Zo niet dreigt bij later Waals bezwaar deze schuif in de toekomst ongebruikt te blijven waardoor enkel de schuif op de Leigracht in Neerijse overblijft, met tot discussies met het Waals gewest afgerond zijn een bijkomende waarschijnlijk negatieve impact op de natuur in de komgrond van Neerijse. Gezien gesteld wordt dat overleg met het Waalse gewest plaatsvond, lijkt het ons eenvoudig aan onze vraag tegemoet te komen, en op die manier dit bezwaar op te ruimen.

Derde bezwaar : in onderhavig project wordt de hydrologie van SBZ-H een Speciale Bescherming Zone van de Habitatrichtlijn (SBZ-H) gewijzigd, met mogelijke, waarschijnlijke negatieve impact. Wij vragen een milieueffect rapport (MER) wordt gemaakt.

De vergunningsaanvrager stelt dat het bezwaar ongegrond is en beargumenteert dit onder meer door te stellen dat overleg zal gebeuren. Dat overleg is er (alvast met de private natuurverenigingen – beheerders van het natuureservaat de Doode Bemde) niet geweest. Het is net omdat er een voorstel gedaan wordt in de verantwoordingsnota die deel uitmaakt van de vergunningsaanvraag, en waar we als bezwaarmaker niet mee akkoord zijn, dat er bezwaar is ingediend. Aan de ene kant beamen dat er nood is aan overleg en vervolgens stellen dat een bezwaar maken op een “voorstel” ongegrond is, is toch wel contradictorisch. Ofwel is er een overleg en komt er een consensus en is er een door alle betrokken partijen gedragen afspraak (die er nu niet is), ofwel wordt er eenzijdig gesteld hoe iets zal lopen en dan kan daar bezwaar tegen gemaakt worden. Stellen dat dit bezwaar ongegrond is én dat overleg noodzakelijk is zijn twee totaal tegenstrijdige zaken.

In de motivering wordt ook gezegd dat “enkel de overstromingsduur wordt verlengd”. Ook dit is contradictorisch: de negatieve ecologische impact komt voort uit toegenomen overstromingsduur, -frequentie én –diepte”. De vaststelling door de vergunningsaanvrager dat de overstromingsduur verlengd wordt, versterkt ons bezwaar. Weldegelijk een bijkomende negatieve ecologische impact, die vermijdbaar is.

Er wordt verwezen naar een MER-screening en passende beoordeling en verscherpte natuurtoets. Een verscherpte natuurtoets die concludeert dat “de effecten globaal eerder positief zijn” is totaal ongeloofwaardig en moet in twijfel getrokken worden. Nogmaals: wetenschappelijke evidentie zegt dat negatieve ecologische impact van overstromingen wordt veroorzaakt door langere overstromingsduur, -frequentie én –diepte. Alvast de duur neemt toe volgens de vergunningsaanvrager zelf toe. Een rapport dat hier concludeert dat de impact globaal “positief” is, is met aan zekerheid grenzende waarschijnlijkheid fout en vraagt minstens een tegen-expertise. Wij stellen dat de wel zeer aanvechtbare conclusie van deze passende beoordeling voldoende argument is om toch een MER, minstens een tegen-expertise te eisen voor we dit bezwaar terugtrekken.

vrienden van heverleebos en meerdaalwoud vzw

regionale milieu - en natuurvereniging

Vierde bezwaar : de effecten op de aangrenzende SBZ-H zijn in grote mate afhankelijk van de sturing en zijn in die mate onvoorspelbaar dat een leerproces moet ingebouwd. We vragen verplicht overleg te voorzien tussen de terreinbeheerders en VMM en dit na elke overstroming waarbij bijsturing wordt voorzien na een evaluatie op basis van meetgegevens.

We erkennen dat er een evaluatievergadering is geweest, en geloven dat VMM hier inderdaad in wil mee gaan. We vragen echter het engagement van VMM om op formele wijze het rapport, de conclusies en de vervolg-initiatieven te delen, zodat we als rechtstreeks betrokkenen tijdig en coherent kunnen reageren. Ook dient budget voorzien te worden om bij onzekerheden de mogelijkheid te hebben deze in detail te onderzoeken en zo voortschrijdend inzicht te ontwikkelen.

Vijfde bezwaar : Op basis van voorgaande ervaring is de herziening van de sturing van het Wachtbekken van Egenhoven noodzakelijk gebleken. We vragen dat deze evaluatie reeds in het onderhavig dossier wordt gemaakt, als onderdeel van een weloverwogen visie op natuurschade bij overstromingen

We kunnen het antwoord op dit verzoek niet aanvaarden. Op de vergadering lichtte onze vereniging de gemaakte fouten in de sturing duidelijk toe. In geen enkel geval was de gezamenlijke conclusie dat er geen fouten werden gemaakt in de sturing. Het is ons inziens goede praktijk de aanvraag van nieuwe infrastructuurwerken te ondersteunen met de procedures voor best mogelijk gebruik. De lessen te trekken uit de voorgaande situaties horen hier bij. In de duiding stelden we dat bij de overstroming in 2011 we aanbrachten dat de sturing fout zat : het bekken zat veel te snel vol en liep ook vol op momenten dat er helemaal geen piekafvoeren waren. Dat is bijgesteld, maar tijdens de overstromingen van 2021 zat het bekken andermaal te snel vol, dreigde het zelfs over te lopen en is er in allerijl meer water gelost dan gedacht werd dat mogelijk was. Dat heeft niet tot overstromingen in Leuven geleid. Wel kwam de vaststelling dat de situatie als nipt en gevaarlijk werd ingeschat. Maar het naakte feit was dat de Dijle in Leuven nergens overstroomd is. De les die hieruit geleerd moet worden is dat de sturing nog steeds fout zit. Dat er meer debiet door Leuven kan dan gedacht en dat er dus meer debiet uit het bekken mag stromen, waardoor het minder snel overvol zal zijn, maar ook dat er te snel water opgehouden wordt in het bekken. Ook maakt dit duidelijk dat met flexibele waterkering op de Campus Arenberg klimaat adaptatief en water resiliënt omgegaan kan worden met bebouwing in van nature overstroombare gebieden om echte noodsituaties benedenstrooms te voorkomen.

Het antwoord illustreert verder het belang van een correct gevoerde vergadering, zoals in het vierde bezwaar werd gevraagd.

Zesde bezwaar (onderdeel van de duiding bij voorliggende bezwaren) :

vrienden van heverleebos en meerdaalwoud vzw

regionale milieu - en natuurvereniging

in de duiding hernamen we de geschiedenis van de gedane inspanningen om te komen tot een nature based solution, concept waar zowel VMM als VHM achter staan. Wat we verder in de duiding stellen is dat dit proces nog niet volledig is, dat een nature based solution een bekkenwijde aanpak vraagt voor het minimaliseren van de negatieve effecten. We voeren aan dat zonder een verder doorvoeren van het concept nature based solution, de te vergunnen infrastructuur een negatieve impact zal hebben op een beperkt, maar ook qua natuur en biodiversiteit belangrijkste deel van de vallei. We voeren aan dat de processen van maximaliseren van de doorstromingsnelheid door Leuven, uitbreiden van de overstromingszone naar de komgronden van Sint Agatha Rode, Florival, Oud-Heverlee en Korbeek-Dijle en verruwing nog niet ten einde zijn. We vragen dat de te vergunnen infrastructuur wordt gekaderd in een totaal plan van aanpak.

In de ongegrondheids-verklaring wordt de gezamenlijke inspanning om tot een nature based solution te komen hernomen, maar wordt niet ingegaan op de kern van de duiding, met name dat het proces nog moet worden verdergezet, zonder dat de voorgestelde infrastructuur tot verhoging van de natuurschade in de door ons beheerde terreinen zal leiden. Daarom denken we dat dit punt in onze duiding niet kan verworpen worden

Zevende bezwaar (onderdeel van de duiding).

Deze duiding herneemt onze vraag om de evaluatie van de sturing van de sluis in Egenhoven op te nemen als onderdeel van de vergunningsaanvraag, vermits ze het belang van verdere investeringen in en optimaliseren van het maximaliseren van de doorvoersnelheid naar Leuven, als onderdeel van de beperking van natuurschade in het bekken van Neerijse, verheldert.

Achtste bezwaar (onderdeel van de duiding)

We lezen de tekst als een principieel akkoord met onze stelling dat het afknippen van andere leigrachten parallel aan de Dijle een vermindering van de druk op de komgronden van Neerijse kan hebben. We verwachten dan ook het formele engagement dat deze mogelijkheden worden aangepakt en deel uitmaken van een alles omvattend plan en gedragen waterbeheerkader voor toekomstige stormen.

Negende bezwaar (onderdeel van de duiding)

Deze duiding is in de periode tussen ons bezwaarschrift en de tweede van twee contactmomenten tussen VHM en VMM (maart en mei 2023) ernstig genomen. De in die periode uitgevoerde simulaties kunnen nu voorgelegd worden aan het Waalse gewest en na akkoord opgenomen in de vergunningsaanvraag.

vrienden van heverleebos en meerdaalwoud vzw

regionale milieu - en natuurvereniging

Tiende bezwaar (onderdeel van de duiding)

Bij de publieke consultatie vonden we de beschrijving van hoe de sluizen zullen worden gestuurd niet terug. Op dit moment blijft het onduidelijk of de beschrijving een voorstel is dan wel een definitief project . In beide gevallen is verder overleg nodig en blijft ons bezwaar overeind dat met name de optimalisatie van de sturing functie moet zijn van het overstromingsrisico van Leuven, maar eveneens van het minimaliseren van de natuurschade stroomopwaarts. In die context is een continu overleg met de beheerder van de Doode Bemde een noodzakelijke voorwaarde.

Elfde bezwaar (onderdeel van de duiding)

De argumentatie van VMM werd weerlegd bij het tweede bezwaar

Twaalfde bezwaar(onderdeel van de duiding)

De argumentatie van VMM werd weerlegd bij het vierde bezwaar

Met vriendelijke groeten,

Namens en in opdracht van de Raad van Bestuur van de VHM vzw

Jan Horemans

Voorzitter